

Број/Број: 01/2-05-6/09
Сарајево/Sarajevo, 14. 12. 2009.

I z v j e š ć e

o održanom seminaru „Mediji i obavještajno-sigurnosni sustav u BiH,,

Zajedničko povjerenstvo za nadzor nad radom OSABiH, u suradnji s Misijom OESS-a u BiH i USAID-om PSP BiH, organiziralo je seminar „Mediji i obavještajne službe u BiH,,

Seminar je održan 28. i 29. 9. 2009. godine u hotelu *Stela* u Neumu.

Cilj seminara bio je upoznati predstavnike medija s radom obavještajno-sigurnosnog sektora BiH. Seminar je okupio više od 50 sudionika iz cijele BiH, a uz članove Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom OSABiH seminaru su nazočili predstavnici medijskih kuća, obavještajnog i sigurnosnog sektora u BiH, Misije OESS-a u BiH, NATO-a i nevladinog sektora, te sveučilišni profesori.

Iz Povjerenstva seminaru su bili nazočni:

1. Mirko Okolić, predsjedatelj,
2. Božo Rajić, prvi zamjenik predsjedatelja,
3. Šemsudin Mehmedović, drugi zamjenik predsjedatelja,
4. Božo Ljubić, član,
5. Slavko Jovičić, član,
6. Zoran Koprivica, član,
7. Sadik Bahtić, član,
8. Drago Ljubičić, član,
9. Sadka Đonko, tajnica,
10. Predrag Nikolić, stručni savjetnik.

U uvodnom je obraćanju Mirko Okolić pozdravio nazočne i u ime Povjerenstva zaželio im dobrodošlicu. Zahvalio se na potpori Misije OESS-a u BiH i USAID-a PSP u BiH u organizaciji seminara. Podsjetio je na prošli seminar što ga je Povjerenstvo organiziralo s medijima, te je ovaj seminar nastavak napora Povjerenstva na jačanju suradnje s medijima s ciljem ostvarivanja što kvalitetnijeg nadzora nad radom obavještajno-sigurnosnog sektora.

Seminar je realiziran održavanjem četiri panela na kojima su sudionici izložili svoje stavove o odnosu medija i obavještajno-sigurnosnog sustava u BiH.

Panel br.1 - Demokratsko društvo i obavještajno-sigurnosne službe

Moderatorica prvog panela bila je **prof. dr. Lada Sadiković** (Fakultet kriminalističkih nauka u Sarajevu). U uvodnom je izlaganju naglasila važnost definiranja odnosa između slobode medija i obavještajnih službi. Demokratsko društvo definiraju pluralizam i sloboda izražavanja, kao neophodni uvjeti za razvoj demokratskog društva. Pozvala je sudionike panela da razmotre odnose medija i obavještajnih službi te razmotre u kojoj je mjeri BiH demokratsko društvo.

Nakon izlaganja profesorice Sadiković sudionicima se obratio **prof. Mirsad Abazović** (Fakultet kriminalističkih nauka) i govorio o radu suvremenih obavještajnih službi i odnosu medija prema njima. U svome je izlaganju definirao sigurnost kao sustavnu djelatnost države, a obavještajne službe kao državne službe, a ne dijelove bilo kojeg partikulariteta unutar države.

Istaknuo je da organizacija obavještajnih službi ne smije biti taocem domaćih i međunarodnih organizacija. Također je naglasio da u radu ovakvih službi nije dozvoljen robinzonizam.

Suvremene službe usmjeravaju pozornost države na moguće pojave i tendencije u sferi unutarnjih sukoba, nasilne promjene granica, unutarnjeg poretka, trgovine oružjem, narkoticima i slično.

Po pitanju definiranja prijetnji, rekao je, postoji sukob modernista i tradicionalista u pogledu definiranja prijetnji za nacionalnu sigurnost.

Konvencionalne je pretnje okarakterizirao kao državne, a nekonvencionalne kao nedržavne.

Odgovoriti na ove prijetnje može se samo neprestanom analizom prijetnji, težnjom k regionalnoj i kolektivnoj sigurnosti te analizom prijetnji po ustavni poredak.

Još jedan bitan čimbenik koji utječe na rad službi, naglasio je, jest eksplozija informacija u suvremeno doba. Zaključio je da su problemi strateške, operativne, taktičke i tehničke razine veliki izazov radu suvremenih obavještajnih službi.

Još jedan izazov, po njegovu mišljenju, jest raznolikost izvora informacija i broj jezika u uporabi, apostrofirajući da se u pojedinim službama jedva govori i jedan strani jezik.

Bitnim čimbenikom naveo je tehničke mogućnosti koje osiguravaju brz protok velikoga broja informacija. Govoreći o odnosu tajnih i javnih podataka, rekao je da više od 80% podataka koje službe koriste u radu dolazi iz otvorenih izvora, a svega 20% iz tajnih izvora.

Autoritet obavještajnih službi mora se temeljiti na stvarnom autoritetu, a politički problemi i odnosi pojedinih političkih skupina nisu predmetom rada službi, osim ako ne ugrožavaju sigurnost države i građana.

Krajnji cilj djelovanja i strategija rada obavještajnih službi je zaštita ustavnog poretka, države i njenih građana. One moraju biti pravedne, nepristrane i ne smiju kršiti zakone te trebaju pružati pomoć i građanima i zajednici u rješavanju problema, ali iz svojih nadležnosti, rekao je prof. Abazović.

Njeni pripadnici moraju biti odgovorni za ono što rade i govore te odgovorno rabiti sredstva koja im se stave na raspolaganje. Obavještajni sud ne smije se kreirati prema željama donositelja odluka i prijetnje se ne smiju niti izmišljati niti minimizirati.

Naglasio je da je temeljni preduvjet uspješnoga rada suvremenih službi permanentna edukacija njezinih pripadnika.

Po pitanju odnosa medija prema službi naglasio je važnost medija u profiliranju javnosti i njihovog stava prema službama, ali i pitanjima iz područja sigurnosti, a za važan čimbenik profesionalnog odnosa medija prema radu naveo je njihovu stalnu edukaciju.

Mediji bi trebali izbjegavati mišljenja samozvanih i drugih kvazieksperata, a naročito senzacionalizam te jednostrano opredjeljivanje za „naš„ i „njihov„. Naglasio je da je za uspješan rad medija potrebno uvažavati mišljenja stručnjaka, razvijati istraživačko novinarstvo i proizvodnju te profilirati sigurnosnu kulturu.

Jenet Redferm iz Misije OESS-a u BiH govorila je o temi „Mediji - čuvari obavještajnog društva„. Predstavila se kao Amerikanka koja voli kritizirati sve u svojoj vladi, jer je to njezino pravo, ali je naglasila da to pravo isto tako nosi i odgovornost.

Kredibilnost je uvjet za uspjeh u radu bilo da radite u međunarodnoj organizaciji ili ste političar ili novinar. Stoga je zamolila sve da promisle odakle dolazi kredibilitet u poslu koji obavljaju.

Pitala je zasniva li se kredibilnost na narodu koji glasuje, na izvorima, na ljudima koji čitaju i gledaju televizijske programe? Također je pitala koliko kredibilitet znači ako je narod nezainteresiran za određeno područje.

Gđa Redferm je kazala kako bi rado naslovu teme dodala „Mediji i službenici kao zaštitnici demokracije„. Mediji i državni službenici zajedno moraju čuvati demokratsko društvo. Govoreći o novinarima rekla je da oni moraju imati slobodu djelovanja, pristup informacijama, ljudima, ali isto tako ljudi moraju imati i ograničenja. To se odnosi i na službenike. Da bi ostali kredibilni, moraju djelovati u skladu sa zakonom.

Istaknula je kako je upoznata s činjenicom da novinari imaju mala primanja koja ih ograničavaju u njihovom radu.

Također je naglasila da nemaju adekvatnu pravnu podršku koja bi ih zaštitila, a ni priliku za usavršavanje. Internet nije dostatan i uz to daje previše informacija na osnovi kojih se teško donosi odluka. Ponekad nisu samo medijske kuće te koje vam otežavaju rad, već i vladini službenici koji vam uskraćuju informacije.

Ono što je ključno za uspješan rad i ispunjenje obveze čuvara demokracije je naobrazba, zaključila je gđa Redferm.

Jedan od ključeva demokracije je postavljanje pitanja, a za to su potrebni obrazovanje i informacije. Zamolila je predstavnike medija da obrazuju stanovništvo o područjima rada Povjerenstva, o tome što radi OSA ili o značajnim pitanjima poput: kako može OSABiH raditi ako je njen proračun na razini proračuna osnovne škole?

Pozvala je sve novinare da iskoriste prilike, kakva je i ovaj seminar, kako bi naučili što više o onome o čemu pišu i na taj način što objektivnije informiraju građane. Naglasila je da će Misija OESS-a nastaviti ulagati u obrazovanje o pitanjima iz područja sigurnosti i pružiti priliku medijima da nauče pitati, jer su pitanja nužna.

Prof. Lada Sadiković ustvrdila je kako se iz njezinog izlaganja može zaključiti kako je to zapravo poziv na istraživačko novinarstvo, koje očito nedostaje u BiH.

Mirko Okolić, predsjedatelj Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom OSABiH, govorio je o temi demokratskog nadzora obavještajno-sigurnosnih službi

U svome je izlaganju naglasio kako je Povjerenstvo svjesno uloge i važnosti medija te u vezi s izlaganjem Jenet Redferm dodao da su mediji ne samo čuvari demokratskog društva nego i „oči i uši“ građana, a bez njihovog aktivnog sudjelovanja nije moguć učinkovit demokratski nadzor.

U nastavku se kratko osvrnuo na povijest nastanka, organizaciju i nadležnosti Povjerenstva. Također je naglasio važnost suradnje s ostalim elementima demokratskog nadzora, među kojima je podcrtao ulogu medija.

U aktualne aktivnosti Povjerenstva spadaju i kontinuirani posjeti organizacijskim jedinicama OSABiH, ali i drugim institucijama iz njegove nadležnosti u vezi s primjenom Zakona o zaštiti tajnih podataka, te rad na izradi Zakona o parlamentarnom nadzoru. Povjerenstvo je prepoznalo potrebu edukacije građana o pitanjima iz domene njegovog rada te je u tu svrhu organiziralo više seminara i radionica, među kojima i seminar u Neumu.

Istaknuo je kako je Povjerenstvo do sada ostvarilo veliki napredak u parlamentarnom nadzoru, ali se suočavalo s određenim problemima, primjerice: nedostavljanje izvješća od nadležnih institucija, kašnjenje Godišnje platforme obavještajno-sigurnosne politike i problem rada po žalbama na proces sigurnosnih provjera.

Na kraju je izlaganja rekao da Povjerenstvo nastoji unaprijediti svoj rad temeljeći ga na zakonskim rješenjima i najboljim praksama, a slijedeći ta rješenja i prakse učinkovit nadzor nad radom OSABiH moći će provoditi ne samo ovo Povjerenstvo, nego i povjerenstva poslije njega.

Tijekom **rasprave je Zoran Koprivica** uputio pitanje izlagačima vezano uz neovisnost i zlouporabu medija u izvještavanju o radu obavještajno-sigurnosnog sustava.

Također je postavio pitanje - koliko je OSABiH suvremena obavještajna služba?

Dušan Zoller predstavio se kao bivši obavještajni časnik, sa više od 20 godina rada obavještajnim službama, ističući kako se tijekom pripreme ovoga seminara nastojalo omogućiti svim sudionicima da razmjenjuju ideje. Također, i obavještajna zajednica i mediji u svome radu koriste otvorene izvore, te unatoč sumnjičavosti jednih prema drugima, pozvao je na međusoban fer i korektan odnos.

Slavko Jovičić osvrnuo se na bivše suprostavljene obavještajne službe, naglasivši da je reforma obavještajne zajednice u BiH jedna od najuspješnijih.

Zvonimir Ribičić, direktor TV Kiseljak, rekao je da u demokratskom društvu, bez obzira što službe imaju ograničenja u transparentnosti, određene vrste informacija moraju biti osigurane i građanima. Na taj način bi se jačalo i povjerenje u rad službi.

Prof. Mirsad Abazović osvrnuo se na raspravu riječima: „Ukoliko se svadaju prošlost i sadašnjost, strada budućnost,“. Složio se s ocjenom g. Jovičića rekavši da se reforma obavještajne službe BiH u cjelokupnim društveno-političkim odnosima može smatrati uspjehom. Govoreći o znanju, rekao je da nije problem neznanje ali je problem neznanje u akciji. Stoga je potrebna subspecijalizacija novinara u vezi sa sigurnosnim pitanjima.

Prof. Lada Sadiković rekla je kako, govoreći o ljudskim pravima, praksa pokazuje da su čak i presude Suda za ljudska prava u Strasbourgu najčešće bile u korist države.

BiH je potpisnica mnogih ugovora o ljudskim pravima i, premda nije sve u praksi, postoji savršeno rješenje za bolju budućnost, a ono leži u apsolutno preciznoj primjeni zakona.

Prof. Ramo Masleša, dekan Fakulteta kriminalističkih nauka u Sarajevu, naglasio je političko-ekonomske aspekte funkcioniranja BiH kao države.

Također je rekao da demokraciju ništa ne može uništiti kao pretjerivanje u demokraciji.

Reformu OSABiH ocijenio je uspješnom, ali je postavio pitanje njene uloge u društveno-političkom sustavu i pitanje modaliteta nadzora unutar društveno-političkog okvira.

Iznio je nekoliko pitanja vezanih uz rad službi, naglasivši kako je posebno iznenađujuće nedostavljanje platforme obavještajno-sigurnosne politike. Iz toga proizilazi i pitanje - kako uopće funkcionira služba i na temelju čega razvija svoje taktičke i operativne planove?

U obavještajnom ciklusu svake države politika i njeni činitelji imaju važnu ulogu, a pitanje odnosa politike i službe u BiH je jedno od najznačajnijih.

Također je naglasio potrebu razvijanja nove obavještajne kulture, koja bi uključivala i razvijanje novog odnosa prema medijima.

Panel br. 2 - Mediji o radu sigurnosnih institucija u BiH

Tijekom drugog panela predstavnici medija imali su priliku iznijeti svoje mišljenje o radu obavještajno-sigurnosnog sustava u BiH. Moderator drugoga panela bio je **Enes Zukanović iz Centra za sigurnosna i strateška istraživanja**.

Predstavnica **BHRT-a Jasmina Demirović** zahvalila se organizatorima seminarima, jer novinari često nemaju priliku educirati se o ovim temama.

Složila se s prethodnim izlaganjima o potrebi educiranja medija, ali redakcije uslijed nedostatka finansijskih sredstava i kadra nisu u mogućnosti provoditi edukaciju u praksi.

Za odnos s obavještajno-sigurnosnim sustavom rekla je da nije savršen, pa čak i kada agencije imaju glasnogovornike predugo se čekaju informacije. Za primjer je navela slučaj Vuka i Heraka kada se od institucija BiH nije mogla dobiti informacija o uhićenju, već je ona dobivena od MUP-a Hrvatske.

Naglasila je da nema dovoljno razumijevanja za novinare te je ovakav seminar dobra osnova za uspostavljanje boljih komunikacijskih mehanizama.

Almir Terzić, novinar Oslobođenja, kazao je kako se nada da će seminar dati inpute za kvalitetniji budući rad. Mediji imaju specifičnu ulogu u mnogim društvenim segmentima, a pogotovo u radu obavještajno-sigurnosnih službi.

Ustvrdio je da se ukupno stanje u obavještajno-sigurnosnim strukturama BiH ne može ocijeniti zadovoljavajućim. Ubuduće je potrebno ostvariti bolju suradnju medija i sigurnosnog sektora.

Primjerom moguće suradnje naveo je područje uništavanja neeksplodiranih ubojnih sredstava.

Točno je da je odgovornost na medijima i da oni trebaju objavljivati istinite informacije, ali je temeljno izbaciti politiku iz OSA-e, iz SIPA-e i iz OSBiH, rekao je Almir Terzić.

Terzić je svoje izlaganje zaključio konstatacijom: da bi mediji objektivno izvještavali o radu obavještajno-sigurnosnog sektora, treba im osigurati uvjete za rad.

Elma Kazagić, novinarka TV HAJAT, prikazala je prilog koji je uradila s predstavnicima specijalne jedinice SIPA-e. Naglasila je da u jedinicama rade profesionalni kadrovi koji državu predstavljaju kako treba.

Ovakvih priloga o OSABiH nema i ona ima loša iskustva s OSA-om. Informacije vezane uz OSA-u vrlo su šture i ograničene.

Upitala je tko u OSA-i gradi odnose s medijima? Kazala je da i rečenica: „Istraga je u tijeku,, ili „Ne možemo komentirati,, jest dovoljna informacija, ali nema čak ni toga. Elma Kazagić dodala je kako bi i takve informacije spriječile novinarske špekulacije u njihovom nedostatku, jer slične agencije u svijetu organiziraju dane otvorenih vrata, kada se novinari upoznaju s njihovim radom.

Zvonimir Ribičić, direktor HRT Kiseljak, složio se s prethodim izaganjima svojih kolega.

Rekao je da mediji nemaju uvid u rad OSABiH zbog tajnosti njenog rada, no to ne bi trebao biti izgovor za to što se ne zna šta ona radi.

Priznao je da i mediji, često u nedostatku pravih informacija, plasiraju dezinformacije koje su loše za mentalno zdravlje građana.

Takve izjave također dovode u dilemu predstavnike medija. Zaključio da su mediji ipak netko kome građani BiH vjeruju, te je to i razlog zašto bi trebao biti bolji odnos medija i obavještajno-sigurnosnog sustava.

Muamer Selimbegović, novinar FENA-e, ocijenio je da mediji nisu educirani i profesionalni, a mediji prvenstveno trebaju biti profesionalni. Istaknuo je da svatko hvali svoju reformu kao najuspješniju, što na neki način novinare dovodi u dilemu. Govoreći o OSABiH upitao je kolege jesu li ikad dobili priopćenje, otišli na tiskovnu konferenciju ili nešto slično? Na tom polju je pozitivan primjer SIPA, koja je profilirala svoj PRESS centar.

OSABiH treba kreirati vlastiti pristup prema medijima i na taj način izbjeći špekulacije o presretanju telekomunikacija i slično.

On se ne sjeća da je od OSA-e dobio bilo kakvu obavijest vezanu uz njihove aktivnosti. Ako je bilo informacija, one su stizale posredno.

Zaključio je potrebnim poraditi na obavještajno-sigurnosnoj kulturi medija, za što je ovaj seminar dobar primjer.

Dragana Knežević iz RTRS-a ukazala je na loša iskustva u odnosima s OSABiH, imajući u vidu da sve informacije o radu agencije koje dobiju dolaze od članova Povjerenstva.

Nedostatak informacija otvara prostor špekulacijama te su novinari automatski dežurni krivci. Govoreći o entitetskim i kanonalnim MUP-ovima, naglasila je korektan odnos i istaknula korektan odnos sa SIPA-om.

Na kraju je preporučila za potrebno poboljšati komunikaciju s OSA-om.

Božo Ljubić, član Povjerenstva, rekao je kako se može govoriti ili zalagati za bilo što, ali se ne može bez politike. U vezi s izjavom direktora HRT Kiseljak da politiku treba izbaciti iz medija, OSA-e i SIPA-e, rekao je da je to u redu, ali treba izbaciti i OSA-u iz medija.

Zaključio je da se bez politike ne može, pa i direktora CIA-e imenuje predsjednik SAD-a. Zato treba uključiti javnost, koja će svojim stalnim prisustvom utjecati na zakonitost rada.

Zoran Vukadinović rekao je da novinari nisu predmetom promatranja i rada OSA-e.

Božo Rajić kazao je da je seminar shvatio kao tripartitni pokušaj rješavanja pitanja između Agencije, Povjerenstva i medija u cilju objektivnog informiranja javnosti.

Istaknuo je dužnost svih, a to je tražiti modele pomoću kojih bi se nadvladali problemi u komunikaciji medija i službi.

Govoreći o crno-bijeloj medijskoj slici, rekao je da bi se s malo više rafiniranosti moglo pobjeći od takve uloge. Prezentaciju Jenet Redfern ocijenio je apstraktnom iz kuta američkog društva koje je daleko od nas, ali se složio s njezinim mišljenjem o potrebi traženja boljih rješenja.

Povjerenstvo treba pokrenuti inicijativu za uspostavljanje tijela za odnose s medijima u OSA-i. O izlaganju Almira Terzića o prisluškivanjima rekao je kako se ništa manje od njega ne boji prisluškivanja, ali je uvjeren na osnovi provjera u Agenciji da su praćenja utemeljena na valjanim sudskim nalogima.

Uputio je apel novinarima da ne budu selektivni nego da daju istu priliku svima kako bi bili jednako zastupljeni u novinama. Zaključio je da je najveća podjela u BiH ideološka podjela, a mediji u BiH su ideološki najviše podijeljeni. Pogotovo je prisutan lijevi diskurs, koji u BiH počinje iritirati.

Željka Kujundžić iz SIPA-e predstavila je rad Ureda za odnose s medijima SIPA-e.

Predstavila je ustrojstvo i način rada Ureda ističući postojanje pravilnika o radu Ureda. Ukazala na špekulacije medija o radu SIPA-e koje plasiraju u nedostatku informacija. Navela je i primjere iz prakse kada novinari traže informaciju od agencije nakon što su već napisali članak. Pozvala je medije da izvještavaju objektivno i profesionalno, jer je to obveza prema građanima BiH.

Dušan Zoller predložio je organiziranje tečaja za novinare, nakon kojega bi oni dobili certifikat i bili kvalificirani za rad na pitanjima iz područja sigurnosti.

Panel br. 3 - Obavještajno-sigurnosni sektor o medijima

U sklopu trećeg panela predstavnici obavještajno-sigurnosnog sektora dobili su priliku govoriti o ulozi medija i njihovom odnosu prema obavještajno-sigurnosnom sustavu.

Moderator panela bio je **Denis Hadžović iz Centra za sigurnosne studije,** Sarajevo.

Prethodne je rasprave ocijenio je kritičkim i korisnim u smislu pronalaženja najboljih rješenja za jačanje suradnje i uspostavljanje boljih odnosa u ovome području.

Božo Antunović, savjetnik zamjenika ministra sigurnosti BiH, govorio je o odnosu Ministarstva sigurnosti BiH i medija. Osvrnuo se na značaj medija u smislu osiguravanja kvalitetnih informacija kako građanima tako i OSA-i. O radu OSABiH rekao je da nije problem ako Agencija tajno prikuplja podatke, ukoliko to radi u skladu sa zakonom.

Izdvojio je problem nadzora koji je, po njegovoj ocjeni, kod nas još uvijek u začecu te je dobro o tome razgovarati.

U svjetlu demokratskog nadzora, istaknuo je nemogućim očekivati neposrednu suradnju medija i agencije, ali bi trebalo posredno omogućiti pristup informacijama.

Tako su izvršni nadzor i parlamentarni nadzor mogući izvor informiranja, navodeći i primjer nadzora posebnih radnji koji provode sudovi.

Konstatirao je da mediji i putem njih građani imaju pravo na informacije, ali one moraju biti valjane i dolaziti iz relevantnih institucija. Pri informiranju valja voditi računa o istinitosti i relevantnosti. Zaključio je potrebnim jačati povjerenje između medija i sigurnosnog sektora.

Zoran Vukadinović iz OSABiH govorio je o značaju reforme obavještajno-sigurnosnog sektora u tranzicijskim zemljama, u koje spada i BiH. Rekao je da su osnovane nove službe te su im precizno definirani zadaci, među kojima su najvažniji zaštita ustavnog poretka. Razvijeni su i demokratski kontrolni mehanizmi, u koje spadaju i mediji. Demokratski zahtjevi nemaju alternativu, jer sprečavaju zlouporabu i povredu ljudskih prava.

Obavještajni sektor mora prihvatiti nadzor, a građani sektor kao element u njihovoj službi, a ne kao nekoga tko radi protiv njihovih interesa.

Naglasio je i nužnost razlikovanja rada službi i odnosa prema medijima u demokratskim i totalitarnim režimima. U demokratskim društvima mediji su dobrodošli u radu službi.

Njihova uloga je aktivna i svakodnevna i, ocijenio je, daje pozitivne rezultate. Mediji trebaju demistificirati rad obavještajnog sektora.

U kontekstu medija i informiranja javnosti, zaključio je da je javnost BiH dobro informirana o događanjima u ovome području. Njegov je dojam da javnost ima dobar uvid u rad obavještajno-sigurnosnog sektora.

Na kraju se složio da mediji imaju pravo kada je riječ o ne tako čestom pojavljivanju predstavnika OSA-e u javnosti, ali je to obrazložio specifičnošću rada.

Nedostatak komunikacije ocijenio je problemom koji se može prevladati.

Željka Kujundžija za primjer manipulacije medija navela je natječaj SIPA-e za Interface centar, o kojem su mediji neobjektivno pisali. Premda je upućen demant, njegova snaga nije jaka kao informacija koja je već otišla u javnost. Navela je primjer naputka kojim je SIPA pokušala urediti odnose s javnošću, a kojim se propisuje da odnose održava ravnatelj, glasnogovornik ili za to ovlaštena osoba.

Informiranje medija i javnosti jedan je od prioriteta u radu SIPA-e, rekla je gđa Kujundžija.

U radu s medijima spomenula je pisane i govorne tehnike, poput: najava, priopćenja, odgovora na upite i *e-mailove*, telefonske razgovore, konferencije i posebne događaje.

Istaknula je da joj je cilj istinita i kredibilna informacija, a također vodi računa o pravovremenoj dostavi informacija.

Gorućim problemom u komunikaciji naznačila je tajne informacije, naglasivši da su sigurnost pripadnika SIPA-e i interes istrage neprikosnoveni. Nažalost, pojedine institucije otkrivaju te informacije, a mediji ih prenose i time ugrožavaju istragu.

Na kraju je još jednom pozvala na objektivnost u pisanju i razumijevanje rada obavještajno-sigurnosnog sektora.

Denis Hadžović rekao je kako se iz dosadašnjih izlaganja može zaključiti da je OSA zadovoljna odnosom s medijima, a SIPA ima prilično izgrađen odnos s medijima.

Mirko Okolić ocijenio je da su pojedina izlaganja usmjerena k nedovoljnom poznavanju strukture OSABiH i da ona, za razliku od drugih, nije javna. OSA također nije policijsko tijelo i ne može davati podatke, jer ih daje policijskim strukturama, pa to treba imati u vidu prilikom uspostavljanja kontakata.

Almir Terzić rekao je kako se može zaključiti da mediji imaju više informacija od Obavještajno-sigurnosne agencije, jer nema informacije o suradnji agencija i službi. Nije mu poznat statistički podatak o rezultatima rada i koliko koriste medije kao izvor informacija. Po pitanju suradnje sa sudom i tužiteljstvom rekao je da mediji uvijek uzimaju informacije s više podataka, pa i onda kada to otkriva identite osumnjičenika. To pitanje agencije trebaju međusobno riješiti.

Johanes Vierek iz OHR-a rekao je da je evidentna frustracija medija, no valja imati u vidu i odgovornost u korektnom pisanju i specifičnost rada agencija kao što je OSA.

Oni koji misle da će obavještajci biti na TV-u bit će razočarani, jer je njihov rad tajan, ali je uvjeren da bi OSA imala koristi od razvoja strategije za odnose s medijima.

Imajući u vidu da je OSA pod nadzorom Vijeća ministara BiH, možda se njemu trebalo obratiti u nedostatku informacija i dio bi frustracija medija trebalo uputiti na tu adresu. Na kraju je Johanes Vierek rekao da je dobar primjer poruke koju je Povjerenstvo poslalo o nezakonitom prisluškivanju u smislu da ga možda ima, ali ne dolazi od OSA-e.

Prof. **Ramo Masleša** rekao je da je frustracija preteška riječ za odnos medija i agencija.

Positivnim primjerom rada agencija za provedbu zakona naveo je Slovensku obavještajnu službu i Sigurnosno-informativnu agenciju Srbije koje imaju svoje *web*-stranice i uspostavile su kvalitetne odnose s medijima.

Mediji bi trebali znati više o propisima kojima se uređuje rad obavještajno-sigurnosnog sektora, kao preduvjet za njihov uspješan rad.

Almir Terzić odgovorio je da ni on niti njegove kolege nemaju frustracija glede rada agencija, ali se moraju baviti njihovim radom, jer se npr. protiv pojedinih vode kazneni procesi.

Panel br. 4 - Uloga međunarodne zajednice u radu obavještajno-sigurnosnih struktura BiH

Na četvrtom panelu predstavljena je uloga međunarodne zajednice u radu obavještajno-sigurnosnog sektora BiH. Moderator panela bio je **Nedim Hogić iz USAID-a**, PSP projekt u BiH.

Dušan Zoller govorio je o ulozi Misije OESS-a u radu obavještajno-sigurnosnih institucija. Rekao je da je BiH potpisnica mnogih međunarodnih sporazuma koji reguliraju rad obavještajno-sigurnosnog sektora, kao i Kodeks ponašanja - čija je potpisnica i BiH. Istaknuo je da Parlamentarna sekcija Misije

OESS-a surađuje sa Zajedničkim povjerenstvom za nadzor nad radom OSABiH i Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH.

Naglasio je da su mediji često kritizirali putovanja u inozemstvo, ali kada je ovo Povjerenstvo u pitanju, svaki je posjet itekako korisan i iskorišten na najbolji mogući način.

Iznio je osobnu opservaciju da su mnogi ljubomorni kada vide što je Povjerenstvo postiglo, a priznanja za njegov rad dolaze i iz inozemstva. Ne želeći imenovati povjerenstva, posebice je naglasio kako mnogi smatraju da je parlamentarni nadzor nad ovim sektorom u BiH i rad Povjerenstva daleko bolji nego u drugim zemljama.

Također je naglasio važnost rada Ureda tajnika Povjerenstva, ukazujući na pomoć koju je Misija OESS-a pružila njegovom opremanju i radu.

Po pitanju medija, rekao je kako se ne može izbjeći dolazak u sukob obavještajnih službi i medija zbog neobjavlivanja tajnih informacija, a koje nekada procure u javnost. Misija OESS-a aktivno radi s Povjerenstvom na uspostavljanju foruma za dijalog i prevladavanju takvih problema.

Istaknuo je i postojanje određenih ograničenja koja se moraju poštovati, a pogotovo kada se radi o članovima Povjerenstva koji ne mogu javno govoriti o svim njihovim saznanjima o agenciji, jer ih na to obvezuje zakon.

Izlaganje je zaključio konstatacijom da je mandat Povjerenstva provođenje nadzora nad zakonitošću rada OSABiH, a OESS je opredijeljen pomoći mu u tome.

Kenenth Lindsay, politički savjetnik u Stožeru NATO-a u Sarajevu, govorio je o NATO-u i njegovoj ulozi u radu obavještajno-sigurnosnog sustava u BiH.

Rekao je da suradnja NATO-a i BiH traje dugo, uz izmjene oblika suradnje, a opredjeljenje BiH prema NATO-u datira još od 2001. godine. To je naglašeno i u Zakonu o obrani BiH, a iskazano je i u naporima koje je BiH uložila u reformi obrane.

Kao članica PFP programa, BiH je prošla nekoliko faza i trenutačno se nalazi pred posljednom fazom MAP-a ili Akcijskim planom za članstvo. Istaknuo važnost potpisivanja Sigurnosnog sporazuma NATO-a i BiH, temeljem kojega je moguće razmjenjivati povjerljive informacije. Također je govorio o aktivnoj ulozi NATO-a u kreiranju više zakona iz područja obavještajnog i sigurnosnog sektora. Naglasio je da NATO kontinuirano organizira studijske posjete i seminare poput ovoga.

Između ostalih aktivnosti kojima NATO doprinosi radu obavještajno-sigurnosnog sektora BiH, naveo je i doprinos uništavanju neeksplozivnih ubojnih sredstava kao i rješavanje problema viška streljiva.

Podsjetio je da je BiH osnovala NATO koordinacijski tim, koji radi na područjima usmjerenim k bržem ulasku BiH u NATO.

Govoreći o mogućnosti ulaska BiH u NATO, rekao je da su Hrvatska i Albanija provele po 10 godina u MAP-u pripremajući se za ulazak u NATO.

Predstavnik **EUPM-a Boyd Mckekny** rekao je da je u ranijim izlaganjima primijetio kako svi vole kritizirati, ali ne vole primati kritike.

Ustvrdio je da od početka 2000. nismo imali zajedničke policijske agencije, a onda su osnovane SIPA, Služba za strance i Granična policija BiH i počele su raditi.

U usporedbi s ostalima institucijama, najbolje funkcionira Granična policija, ali za rezultate rada treba vremena.

Osvrnuvši se na jučerašnju raspravu, rekao je da je potrebna komunikacija. Uzimajući prošlost, sadašnjost i budućnost, teško je odrediti svršetak priče o EUPM-u. EUPM će biti u BiH sve dok mi to želimo, jer je njegov mandat trebao završiti u prosincu 2009, ali je došao zahtjev za nastavak mandata u 2010. i 2011. godini. Dužnosnici iz Bruxellesa dolaze u BiH i vode razgovore s policijskim agencijama i međunarodnim organizacijama te donose zaključke o nastavku misije EUPM-a.

Naglasio je da EUPM nikada nije imao izvršni mandat. Došao je pod okriljem UN-a i IPTF-a, i mnogi su imali pogrešno mišljenje da će u suradnji s OHR-om imati veće ovlasti.

Opredjeljnije EUPM-a je uspostava partnerskog odnosa kroz koji treba utvrditi što je potrebno uraditi, rekao je Boyd. Jedno od područja koja je EUPM pokušao urediti skupa s bh. vlastima je stvaranje vlastite strategije u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala. EUPM će nastaviti raditi sa sudovima, tužiteljstvima i zatvorskim jedinicama, a za sada ima četiri regionalna centra u Sarajevu, Mostaru, Tuzli i Banjoj Luci, koja su vrlo aktivna u tom smislu. O medijima je rekao da trebaju informirati javnost, ali objektivno. Zaključio je da će zajedno s ostalim međunarodnim čimbenicima nastaviti jačati agencije za provedbu zakona u cilju borbe protiv organiziranog kriminala.

Prof. Ramo Masleša dotaknuo se izlaganja predstavnika EUPM-a, rekavši da je izneseno mnogo činjenica te bi možda uskoro trebalo organizirati posebno savjetovanje o temi: „Policija i tužiteljstvo“. Također je rekao da možemo imati savršene zakone, no to je mrtvo slovo na papiru ukoliko nemamo odgovarajuće kadrove koji će ih provesti.

Pri tome je naveo primjer studije o korupciji policije u BiH i studije provedene nad 1.200 mladih ispitanika, od kojih je njih 80% u preddelinkventnoj fazi. Domaćim policijskim agencijama treba dati šansu, odnosno opremiti ih kao i druge policije u regiji.

Muamer Selimbegović je, sumirajući svoje dojmove o skupu, rekao da su službe i mediji na istom zadatku, ali možda s različitih aspekata. Izrazio je zadovoljstvo što je taj stav prevladao seminarom te je mišljenja kako je dijalog ključ za nadilaženje svih problema.

I ostali su sudionici pozitivno ocijenili seminar, uz nadu da će ovakvi skupovi biti organizirani i u budućnosti. Zaključeno je da će Ured tajnika Povjerenstva u suradnji s Povjerenstvom izraditi zaključke i pratiti njihovu realizaciju.

Povjerenstvo je donijelo sljedeće

ZAKLJUČKE

1. Mediji nemaju prilike obrazovati se o radu obavještajno-sigurnosnih službi. S tim u vezi potrebno je razmotriti mogućnost održavanja tečaja za novinare u organizaciji OSA-e i Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom OSABiH.
2. Sigurnosne službe i OSABiH određene informacije drže tajnima zbog specifičnosti rada u interesu državne sigurnosti, istrage i sigurnosti zaposlenika. Predstavnici medija trebaju voditi računa o objavljivanju informacija čijim bi se otkrivanjem ozbiljno ugrozila tajnost.
3. Odnosi OSABiH i medija nisu zadovoljavajući. Potrebno je da OSABiH razmotri mogućnost uspostave ureda za odnose s javnošću, putem kojeg će održavati kontakte s medijima.
4. Obavještajno-sigurnosni sustav mora biti depolitiziran i deideologiziran.
5. Zaštitu ljudskih prava u vezi s radom obavještajno-sigurnosnih službi osigurava dosljedna i precizna primjena zakona kojima se uređuje ovo područje.

6. Mediji trebaju profilirati novinare koji će se više baviti pitanjima iz obavještajno-sigurnosnog sektora.
7. U nedostatku istinitih i pravovremenih informacija, u medijima su često pojavljuju špekulacije o radu obavještajno-sigurnosnog sektora. U svrhu izbjegavanja špekulacija te profesionalnijeg i objektivnijeg rada, mediji trebaju više koristiti izvore iz relevantnih državnih institucija i stručnjake koji su za to obrazovani. Institucije iz obavještajnog i sigurnosnog sektora trebaju uspostaviti bolju komunikaciju s medijima kako bi informacije u medijima o njihovom radu bile objektivne i točne.
8. Mediji nisu predmetom rada OSABiH, ali su koristan izvor informacija te je u interesu OSA-e da taj izvor bude što kredibilniji i profesionalniji.
9. Mediji i OSABiH nalaze se na istom zadatku, ali u različitim ulogama, a i jedni i drugi rade u interesu BiH i njenih građana.

Na kraju seminara Mirko Okolić zahvalio se sudionicima, izražavajući uvjerenje da je ovo samo početak dobre suradnje Povjerenstva i medija u nadzoru nad obavještajno-sigurnosnim sektorom BiH i da će se ona nastaviti i ubuduće.

Predsjedatelj Povjerenstva

Mr. Mirko Okolić

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a